

OPTIMER DEN INTERNE TRANSPORT PÅ MARKVEJE OG ØG NATURKVALITETEN

Formålet med dette videnblad er at sætte fokus på, hvordan man på bæredygtig vis kan optimere den interne transport mellem bedriftens ejendomme og markarealer, og samtidig forbedre de naturarealer, som støder op til markvejene.

Den interne transport kan f.eks. ved hjælp af nye markveje og nedlæggelse¹ af gamle optimeres, idet man typisk skaber kortere afstand mellem ejendommene og dele af markarealerne. På samme tid kan det eksempelvis opnås, at trafikken på offentlige veje reduceres, og kødannelser og trafik i landsbyerne i videst mulig omfang undgås.

Fokus

Dette videnblad sætter gennem nedenstående eksempel fokus på, hvordan en konkret bedrift fordelt på fire ejendomme håndterer transporten mellem ejendommene og markarealerne optimalt og samtidig skaber gode betingelser for naturværdien.

Denne bedrift har en god arrondering og velfungerende infrastruktur, hvilket gør det nemmere at opnå et sammenhængende system af markveje. Men selvom mange bedrifter ikke har helt de samme forudsætninger – det vil sige ikke nær så samlede jordtilliggende eller god adgang til større offentlig vej er der stadig inspiration at hente.

Overblik over eksempelbedrift:

Fire gårde, off. infrastruktur, markfelter og forslag til landbrugsvej til tung transport

Bedriften har planteavl og svineproduktion. Virksomheden er fordelt på fire gårdejendomme med hver deres funktion i den samlede bedrift.

Skitsen angiver den offentlige infrastruktur med omfartsvej, hovedvej og biveje.

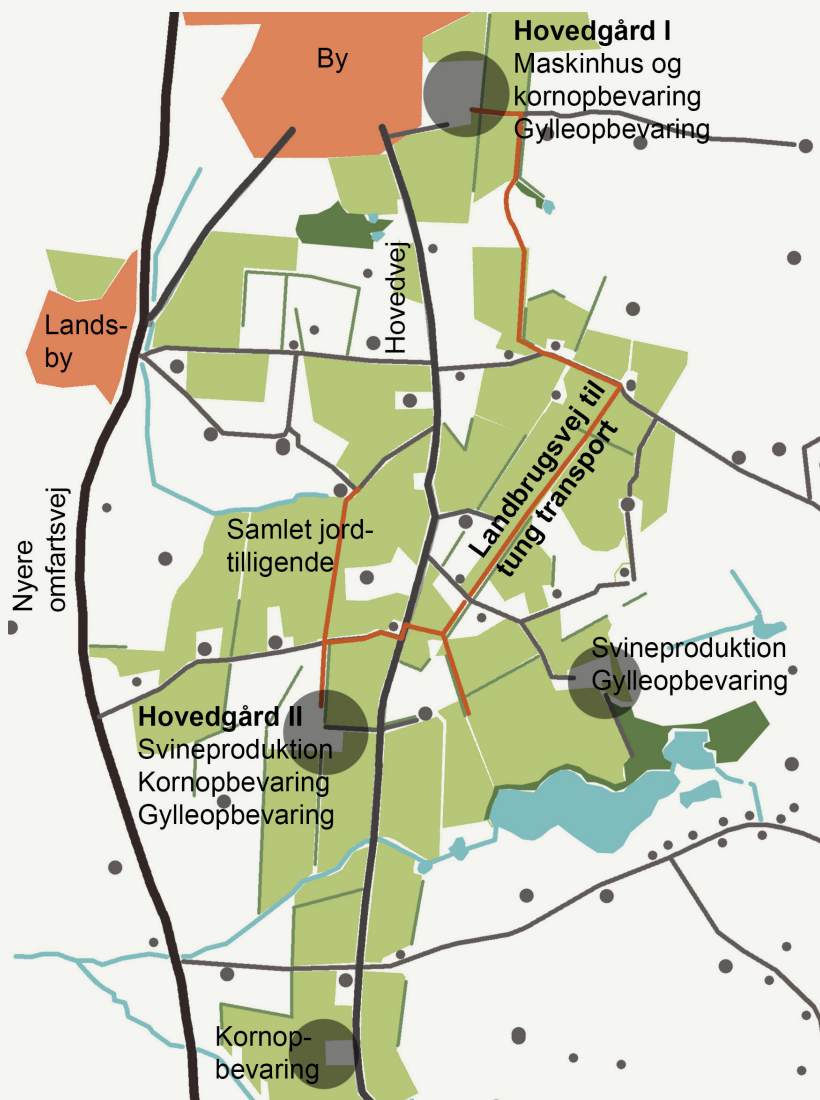
Bedriftens jordtilliggende er angivet ved de enkelte markfelter samt vandløb og levende hegn.

Med rødt er angivet forslag til anlæggelse af landbrugsveje, som når ud til de fleste marker.

Placeringerne er endvidere sket med baggrund i bedriftens forskellige gårdes beliggenhed og deres funktioner i den samlede landbrugsvirksomhed.

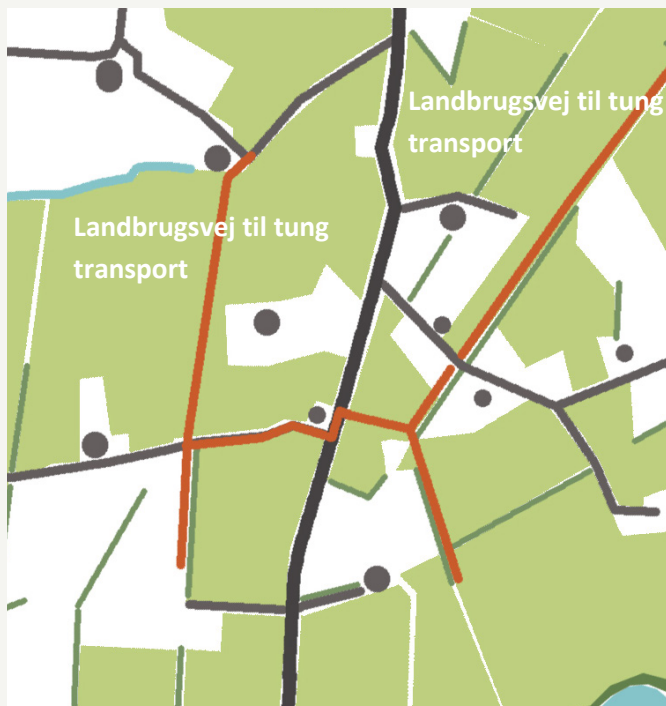
Primære transportbehov generelt i forbindelse med markdrift:

- Jordbearbejdning
- Gødningstilførsel
- Såning eller plantering
- Afgrødepleje
- Høst
 1. Korn og frø
 2. Halm
 3. Græs
 4. Majs
 5. Ærter og hestebønner m.v. (kvælstoffikserende afgrøder)
 6. Rodfrugter
 7. Energiafgrøder

Note 1. Nedlæggelse af veje kan kræve anmeldelse til kommunen, hvis vejen fører til f.eks. fortidsminder, udsigtspunkter, større naturarealer etc.

Scenarie - Udsnit af hvordan et sammenhængende system af natur og markveje kunne se ud

Eksempel på et sammenhængende vej- og natursystem. Med udgangspunkt i de behov bedrifterne i området har for transport til og fra markarealer, og til og fra ejendomme kunne man forestille sig, at flere bedrifter går sammen om at etablere fælles markveje. Veje som kan reducere transporten for den enkelte bedrift. Illustration: VfL

Klippet græsareal omkring en sø. Bredden af græsarealet varierer, afhængigt af om dyrkningsarealerne er for våde og derfor egner sig bedst til græs. I forbindelse med bræmmer omkring søer skal man være opmærksom på randzoneregler og krav til grundbetaling. Foto: VfL

Der findes forskellige muligheder for kombinationer til reducere og optimering af transporten på markveje og til på samme tid at lave forskellige forbedrende naturtiltag. Når man har fundet ud af, hvor der er størst behov og effekt af at anlægge en landbrugsvej til tung transport samt mindre belastede vejføringer målrettet landbrugsproduktionen, bør man samtidig se på, hvordan der kan integreres naturtiltag.

En række eksempler på hvordan man kan etablere kombinationer:

- Markveje til tung trafik langs læhegn
- Variable græsstriber med let kørsel langs med søer og vandløb. Man skal dog være opmærksom på 2m bræmmer langs vandløb, hvor kørsel er forbudt pga. udskridning. Jf. vandløbsloven.
- Variable græsstriber mellem læhegn, markskel og selve markfladen
- Markveje som nye landskabselementer med visuelle ledelinjer med enkeltstående træer eller trægrupper

Eksempel - Landbrugsvej til tung trafik langs læhegn

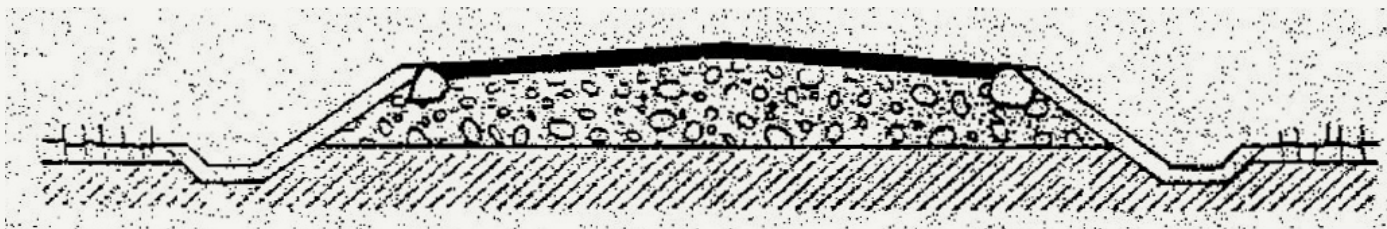
Bedriftsejeren er så småt begyndt på at anlægge veje til tung trafik. Her fungerer grusvejen også som bar-jordsstribе for de fugle som lever i læhegnet. Foto: VfL

Som det fremgår af oversigtsskitzen, er der angivet forslag til gennemgående landbrugsveje til tung transport – markmaskiner, gødningstransport, korntransport m.m. – som når ud til markfelterne.

Hermed opnås en væsentlig reduktion af bedriftens nuværende transport på offentlige veje. Professionelt anlagte grusveje til tung landbrugstransport, reducerer arbejdstidsforbruget og belaster maskiner og traktorer ved kørsel på jævne veje med god vandafledning.

Tunge og lette markveje kan mange steder anvendes som barjordsstribе som bl.a. er godt for fugle og fjerkræ.

Eksempel på opbygning af grusvej med et toplag af knust genbrugsasfalt eller granitskærver

En grusvejs tværprofil er normalt tagformet. I særlige tilfælde kan der benyttes ensidigt fald, men veje med tagformet profil giver den bedste afvanding.

Kørebanelens sidehældning bør være mindst 20 ‰ og højst 30 ‰. Normalt benyttes 25 ‰ = 25 mm pr. m.

På skitsen er vist en afvandingskanal/grøft på begge sider af grusvejen, men i mange tilfælde vil det være tilstrækkeligt med en græsbevokset rabat, med mindst en hældning på 100 mm pr. m, væk fra vejen, men det vil stadig være godt at grusvejen er hævet lidt over markniveauet.

Eksempel - Variable græsstriber til let trafik langs søer og vandløb

Ved den variable græsstribe² ned mod søen opnås en sammenhængende grøn struktur som via markveje og bufferzoner, sikrer tydelige afgrænsninger mellem beskyttelsesområder og de dyrkede arealer.

Græsstriber muliggør tilgængelighed for beboerne i nærområdet. Bedriftsejeren her er en markant spiller i området og vil derfor gerne gøre noget godt for lokalsamfundet. Ejeren vil gerne øge tilgængeligheden til naturområderne.

Foto: VfL

Overblik over hvordan systemet af markveje og græsstriber langs sø og vandløb hænger sammen. De lysegrønne flader er et forslag til et udbygget system i et ønsket samspil med de nærliggende lodsejere.

Illustration: VfL

Note 2. Ved variable græsbræmmer skal man være opmærksom på krav til grundbetaling, hvis man ønsker at søge om kompensation for randzonerne.

Eksempel - Tiloversblevet areal udlægges som naturområde

En lomme langs grusvejen, ligger hen som udyrket areal. Markstørrelsen er i dag ikke urentabelt at dyrke. Ejeren lader hermed marken indgå i det samlede naturindhold på bedriften.

Foto: VfL

Eksempel - Variable græsstriber mellem læhegn og dyrkningsfladen

En klippet græsbræmme der varierer i bredde, adskiller et læhegn med tilhørende fodpose og det dyrkede markareal. Græsstriben er formet efter bugserede jordbearbejdningsmaskiners drejeradier på marken, så man opnår det mest optimale kørespor på marken uden spilareal i hjørnerne. Foto: VfL

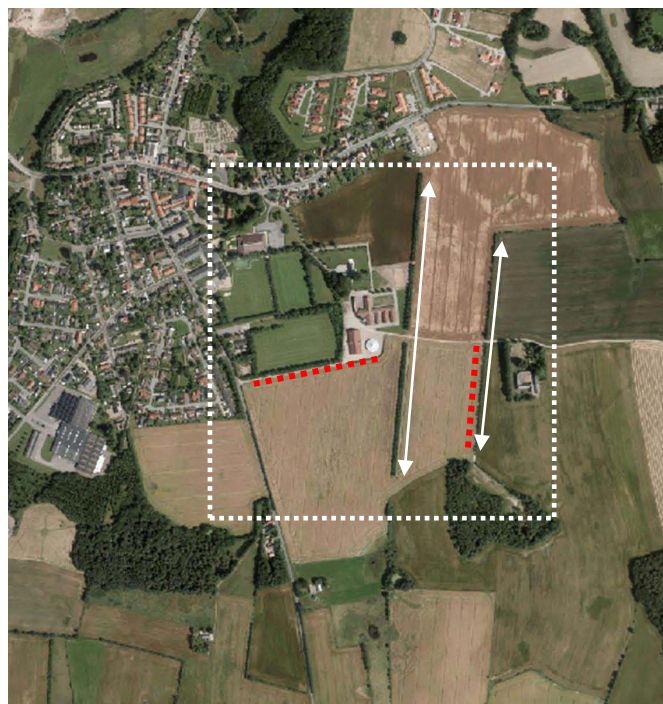
Eksempel - Markveje med nye landskabselementer

Når man anlægger markveje til tung trafik, bør det overvejes om man på nogle strækninger skal plante et læhegn, som giver en øget landskabskvalitet.

Landskab og produktionsanlæg anno 1995: Antallet af driftsbygninger øges, men læhegn og markvej (førnævnte eksempel) er endnu ikke plantet og anlagt.

Orthofoto: Mapinfo, VfL

Landskab og produktionsanlæg anno 2014: Anlægget er udvidet yderligere og der er anlagt to nye veje (stiplet røde streger) – en markvej og en ny adgangsvej til anlægget. Samtidig er to læhegn (hvide pile) plantet – et langs den nye markvej og et op ad produktionsanlægget. Anlægget ligger således fint indpasset i landskabet med læhegnet som rygrad.

Orthofoto: Mapinfo, VfL

Opmærksomhedspunkter

- Anlæg markveje så de holder til formålet
- Få undersøgt markredskabernes drejeradier, så vejenes sving kan opfylde kravene
- Sørg for god afvanding af grusveje, så huldannelser undgås